

Omek

Vájákhél-Pekudé,
Sábát háChodes 5786
2026. március 12.

A menóra fénye tanúskodik a csodákról

Egészen mehökkentő kérdést tesz fel a Talmud a Szentélybeli menóra kapcsán:

„Felvetette Ráv Séset: 'A **tanúság** függönyén kívül rendezze el' (Mózes 3., 24:3) – **de vajon fényre van szüksége?**

*Hiszen negyven éven keresztül, amíg Izrael fiai a pusztában vándoroltak, nem mentek másban, csak az Ő fényében! Hanem **tanúság** ez a világ minden vándorának, hogy a Sechiná [Isteni Jelenlét] Izraelben van.” (Sábát 22b)*

Toszfot kérdezi: miért említi egyáltalán Ráv Séset a negyven év témáját? Hiszen amióta világ a világ, mindig is az Örökkévaló az, akinek a fényességét, a teremtését használjuk!

Ráv Séset Toszfot kérdését is megválaszolja: az Örökkévaló állandó fénye, melyet a Napon és a Holdon (vagy tágabb értelemben a tűzön, elektromos világításon) keresztül sugároz hozzánk, nem tanúskodik a csodáról, hanem látszólag egy természetes rendszer részei.

Aki figyelmes, az észrevehette, hogy Ráv Séset kifejezetten Mózes 3. könyvéből idéz, amit még csak a jövő héten fogunk kezdeni olvasni. Holott a menóra meggyújtásának törvényeit már az elmúlt hetekben felolvastuk!

A Pné Jehosúa megmagyarázza, hogy pontosan ez volt Ráv Séset kérdése: miért volt szükséges a menóra parancsát a har-

V. évfolyam, 19. szám

IMPRESSZUM

Az *omek* szó jelentése: mélység. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Kiadó: Bét Jehuda Közösség

Székhely: 1074 Budapest, Rumbach Sebestyén u. 11-13.

Felelős kiadó-szerkesztő:

Szántó-Várnagy Binjomin

Lapterv: Novák Tamás

Borítókép: Canva AI

Terjesztés: Vida Ákos

Megjelenik 100 példányban.

ISSN 3058-051X (Nyomtatott)

ISSN 3058-0609 (Online)

Csatlakozz az OMEK támogatói

köréhez! Támogasd havonta a nyomtatást, és részesülj kedvezményekben. *További részletek:*

<https://orti.hu/omek-tamogatok>

madik könyvben is megismételni¹?

Ezen a nyomvonalon elindulva fantasztikus összefüggésre lelhetünk. A menóra ottani említése ugyanis egyáltalán nem véletlen helyen szerepel, hanem a tórai ünnepek felsorolása után.

A Tóra előírja, hogy a hamarosan elkezdődő Niszán hónaptól kezdjük az évet (Mózes 2., 12:2). Ennek megfelelően az ünnepek sorában először Peszách, Sávuo, Ros Hásáná, Jom Kipur, majd Szukot és végül Smini Áceret következik (ld. Mózes 3., 23:1-44). Az évkörben ezt még Chanuka és Purim is követi.

Ezek azonban nem tórai ünnepek, így ott nincsenek felsorolva. Utána azonban rögtön a menóráról, Chanuka központi szimbólumáról olvasunk (24:1-4). Ezt követően pedig a szíkenyerről, a jólét – azaz a Purim fizikai megmenekülését kifejező lakoma szimbólumáról (24:5-9)!

máról (24:5-9)!

Így egészen új fényben olvashatjuk Ráv Sését mondását: „**tanúság** ez a világ minden vándorának, hogy a Sechiná [Isteni Jelenlét] Izraelben van”. Vagyis: a Tóra maga jó előre elhelyezte azokat a szellemi gyökereket, szimbólumokat, amikből a későbbi nemzedékek megmenekülése később kifejlődhet.

Ezáltal Toszfo kérdésre is új választ kaphatunk: a negyven éves vándorlás említése is pontosan emiatt releváns. Hiszen azt a negyven évet is később kaptuk, büntetésként a kémekek bűnéért – az Örökkévaló azonban ennek ellenére végig velünk volt.

Ugyanez jellemzi Chanuka és Purim csodáit is, melyek során a kezdetben rossz végzést érdemeltünk bűneink miatt, de végül az Örökkévaló csodáinak köszönhetően megmenekültünk.

HALACHA

Minjen: előny vagy kötelezettség?

A múlt alkalommal elkezdtünk a *tefilá becbur* [közösségi ima] halachikus forrásait és témáit. A Talmud és a Sulchán Áruch egyértelmű: a közösségben mondott ima jobban meghallgattatik (*Beráchot 6a, OC 90:9*).

Kérdés, hogy mi a helyzet, ha a közösségi ima során kevésbé tudunk az imára koncentrálni mint egyedül?

Hangsúlyozzuk: nem arról van szó, hogy valakinek nehéz megoldania a zsinagógába való eljutást, például egyéb elfoglaltságai miatt.

Azt is tartsuk fejben, hogy az emberek különbözőek: van olyan, akinek éppen a közösségben könnyebb odafigyelnie az imára, mert úgy érzi, hogy nincsen egyedül. Mások azonban ennek éppen az ellenkezőjéről számolnak be. Ők vajon fel vannak mentve a közösségi ima kötelezettsége alól?

Mindenekelőtt: egyáltalán nem egyértelmű, hogy pontosan mi is a közösségi ima kötelezettsége. A *Sulchán Áruch* maga úgy fogalmaz, hogy az ember „igyekezzen” közösségben imádkozni. Ez alapján azt gondolhatnánk, hogy pusztán az igyekezetről van szó – ha nem sikerül, nem történik semmi.

A *Rámám* megfogalmazása már valamivel vitathatóbb:

„A közösség imája mindig meghallgattatik, még akkor is, ha vétkesek is vannak köztük, a Szent, Áldott Ő, sosem veti meg a közösség imáját, ezért szükséges az embernek a közösséghez csatlakoznia. **És ne imádkozzon egyedül soha, amikor közösséggel is tud.**” (Tefilá 8:1)

Ez utóbbi sorait kétféleképpen is értelmezzük. Mose *Feinstein* rabbi (1895-1986) szerint valóságos kötelezettségről van szó, és az is kiderül

¹ Ez az észrevétel egyben arra is választ ad, hogy pontosan mi is zavarja Ráv Sését a menóra parancsában annyira, jobban, mint bármelyik másik, Szentélyel kapcsolatos parancsolat.

belőle, hogy ha tudunk úgy imádkozni, hogy meghallgattassék és úgy is, hogy ne, akkor kötelesek vagyunk tenni azért, hogy meghallgattassék (ld. *Igrot Mose OC 2:27, 3:7*).

Arje Pomerancsik rabbi (1908-1942), a *Briszker Ráv* egyik legkiemelkedőbb tanítványa más-képpen érti: az indoklás az, hogy az ima meghallgattassék egy természetes cél, és emiatt kell közösséggel imádkoznunk, nem pedig rabbinikus rendelet miatt (*Émek Beráchá, Birkot Kriát Smá 1*).

Magában a Talmudban is találhatunk pro és kontra érveket egyaránt. Egyrészt beszámol Rabbi Eliezer esetéről, aki felszabadított egy rabszolgát azért, hogy kiegészítse vele a minjent (*Beráchot 47b*).

A rabszolga felszabadítását azonban a Tóra normális körülmények között nem engedi meg. A Talmud válasza: ha micvához van szükség rá, akkor megengedhető. Ebből kiderül, hogy a közösségi imádkozás igenis micva!

Egy másik esetben azonban Rav Jichák számonkérte Rav Nachmant, hogy miért nem jött zsinagógába imádkozni? Azt mondta, hogy nem tudott. De akkor legalább miért nem gyűjtött magával 10 embert? Mert az nagyon fárasztó lett volna számára (*Beráchot 7b*).

Abból a tényből, hogy Rav Jichák elfogadja ezt a választ, következik, hogy a közösségi ima nem abszolút kötelezettség – így érvel a fentebb említett Pomerancsik rabbi.

Mindezek alapján úgy látszik, hogy ha az ember valóban jobban tud koncentrálni egyedül, akkor elképzelhető, hogy helyesebb, ha egyedül imádkozik.

Úgy tűnik, hogy ez a végső következtetése Rav Jáákov Katzinnak (1899-1995), aki eredetileg azt a kérdést vizsgálta, hogy ha valaki mély, kabbalisztikus „kavanákat” fűz az imájába, akkor imádkozhat-e egyedül (*Káciné Erec OC 6*).

Némileg eltérő ettől a már említett Mose Feinstein rabbi álláspontja, aki azt a talmudi álláspontot hozza, mely szerint ma már nem tudunk ugyanazzal a figyelemmel odafigyelni az imáinkra, mint a régiek (ld. *Beráchot 17b, Toszfo* „Ráv Sisá”, *Sulchán Áruch OC 70:3*).

Így ő nem fogadja el azt a kifogást sem a közösségi imával szemben, hogy több ideje marad a Tóra tanulására annak, aki egyedül imádkozik.

Figyelemreméltó és releváns kérdést kérdeztek Mose Sternbuch rabbitól (1926-): vajon amikor nem jön össze a minjen, akkor **van értelme együtt imádkoznia a maradék néhány embernek?** Vagy ilyenkor nyugodtan hazamehetnek, és mindenki imádkozhat otthona nyugalalmában (*Tesuvot veHánhagot 2:57*)?

Ez a kérdés Magyarországon, vidéken is különösen aktuális, ahol számos közösségben különleges erőfeszítéseket tesznek, akár 7-8 fő összeverbuválására, és Budapestről is hívnak előimádkozót, hogy segítse őket.

Érvelése szerint 3 főtől bizonyosan mondhatjuk, hogy érdemes erőfeszítéseket tenni a közös imádkozásért. Hiszen ez az a kifejezés, amit a Talmud használ:

„Rabbi Nátán mondja: honnan tudjuk, hogy a Szent, Áldott Ő nem veti meg a **sokaság [rábim]** imáját? [...] Ahogyan írva van: 'Békességben váltotta meg a lelkemet, az ellenem folyó harcból, mert **sokaság [rábim]** volt velem'” (*Beráchot 8a, Zsoltárok 55:19 alapján*)

Márpedig a Talmud más ügyben már három főt is sokaságnak nevez, ugyanezt a kifejezést használva: ha egy fogadalomról sokan tudnak, akkor azt jóval nehezebb feloldani. Rav Nachman véleménye szerint ehhez pedig már 3 fő is elég, és a *Sulchán Áruch* is az ő véleményét véglegesíti (*Gitin 46a, JD 228:21*).

Mi a helyzet azonban, ha csak ketten vannak? Ezügyben Rav Sternbuch Morvaország főrabijának, a Csurgón született Benet Mordechájnak (1753-1829) a Talmudra írt magyarázatát

idézi. Ő meglepő bizonyítékot talált arra, hogy ilyenkor is helyesebb együtt imádkozni:

„Aki őrzi a holttestet, még akkor is, ha nem a rokona, mentes a Smá mondásától, az imától, a tefilintől, és minden micvától, ami a Tórában van.

Ha ketten vannak, amíg az egyik őrzi, a másik olvas, [után] a másik őrzi, az egyik olvas. Ben Ázáj mondja: ha hajón jöttek, hagyhatják a sarokban, és mindketten imádkozhatnak egy másik sarokban.” (Berácht 18a)

A Talmud megmagyarázza: Ben Ázáj véleménye szerint a hajón a holttest kevésbé van rág-

csálók által veszélyeztetve, ezért engedi meg, hogy ilyenkor legalábbis az ima idejére magára hagyják a holttestet.

Benet rabbi magyarázata szerint ebből világos: ha akár csak ketten is vannak, az imájuk azonnal más minőséget kap, ha együtt mondják.

Noha érvelésével nem minden magyarázó ért egyet, arra azonban mindenképpen rávilágít, hogy ha imára gyűlünk össze, és nem jön össze a 10 fő, az még korántsem ok arra, hogy elkeseredjünk vagy rossz kedvvel mondjuk el az imát!

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **péntek este**: 16:32 és 17:28 között.

Szombat kimenetele: 18:34.

Péntek este 18:00-tól Kábálát Sábát.

Szombat reggel 9:00-tól ima, Tóraolvasás, majd kidus.

A Smá Jiszráelt olvassuk el legkésőbb szombat reggel 8:56-ig.

A péntek esti kiduson Szántóné dr. Balázs Edit történész, az OR-ZSE docense lesz a vendégünk, aki a **történelem zsidó forrásairól** fog nekünk tanítani! Köszönjük a múlt heti beszélgetést Nemes Dánielnek, aki a közel-keleti helyzetről és annak kommunikációjáról számolt be nekünk!

Most szombaton újjaholdhirdetés! Jövő csütörtökön (március 19-én): **Niszán hónap újjaholdja.**

A hónap jellege² a zsidó hagyományban: *beszéd*.

Molád (újjahold pontos ideje): március 18-án szerda délután 16:34 + 43 másodperc (13 *chálákim*).

Mentsd el a dátumot! Április 2-án, csütörtökön este közösségi széder este Binjomin rabbival a Nagy Fuvaros utcai zsinagógában, melyre közösségünk tagjait is szeretettel várjuk! Regisztráció hamarosan.

Hétköznapi délutáni tanulások hétfőtől csütörtökig 16:30-kor, a Nagy Fuvaros utcai zsinagógában, a délutáni ima előtt, valamint online: <https://t.me/betjehuda>.

Imák dallamai Binjomin rabbival! Hallgasd meg az albumot (*Ashira v'Azamra*) online, a QR kód beolvasásával:

Sábát sálom! Gut sábesz! Chodes tov!

² A Széfer Jecirá, az egyik legkorábbi hagyományos kabbalisztikus szöveg, mely az 5. fejezetében a 12 hónapot az ember 12 képességének felelteti meg (beszéd, gondolat, járás, látás, hallás, cselekvés, együttlét, szaglás, alvás, izgatottság, ízlelés, nevetés).